

Hocam Prof. Dr. Reşat Garan

R. Kâzım TÜRKER*

1933 Üniversite reformunun yetiştirdiği büyük bir tıp bilim adamı, hocam Prof. Dr. Reşat Garan'ı bir süre önce kaybettik. Bilim dünyasında adı çok iyi bilinen ancak gösterişten ve reklamlardan uzak; sevecen ve hoşgörülü kişiliği nedeniyle ülkemizde sıradan insanımızın pek fazla tanıyamadığı bu seçkin bilim adamının yaşam felsefesini ve bilime olan katkılarını gelecek kuşaklara aktarmak 12 yıl asistanlığı yapmış onu yakinen tanıyan bu satırların yazarı tarafından yerine getirilmesi zorunlu olan bir görev olarak benimsemiştir.

Ord. Prof. Dr. Akil Muhtar Özden'in öğrencisi ve asistanı olarak deneysel çalışmalara karşı büyük bir ilgi duyan Prof. Garan, deneysel farmakoloji bilim dalında, ülkemizin adını uluslararası bilim dünyasında defaatça duyurmuş, üniversitemizin ve ülkemize büyük saygını kazandırmıştır. Onun hâlâ güncelliğini koruyan en önemli çalışmaları özellikle histamin adı ile bilinen ve tüm canlıların organizmasında bulunan ve gerek fizyolojik işlevlerde gerekse klinik patolojide önemli katkılar olan maddenin etki mekanizmasına ait olan araştırmalarıdır. Bu çalışmalara pek çok klasik uluslararası farmakoloji temel kitaplarında atıfta bulunulmuştur. Bunların dışında otonom sinir sistemi farmakolojisi ve özellikle kalp ve damar hastalıklarında etkili olan ilaçlar üzerindeki çalışmaları her türlü övgünün üzerinde son derece ciddi farmakolojik araştırma ürünleridir. İkinci dünya savaşı yıllarında özellikle Fransadan ithal edilen digital (Digitalis Nativelle) preparatlarının yetersizliği Prof. Garan'ı ülkemizin doğal koşullarında çok yaygın olarak bulunan digital bitkisi (Yüksük otu) türleri üzerinde çalışmaya yöneltmiş ve bunlardan hazırlanan preparatların klinikte kullanılarak pek çok kalp yetersizliği olan hastanın tedavisini başarı ile sağlamıştır. Bu türler arasında Digitalis Ferruginea'yi bilim dünyasına tanıtan Prof. Garan'dır. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tedavi Kliniği ve Farmakoloji Enstitüsü (bugünkü Haseki Hastanesi Kardiyoloji Enstitüsü) onun yıllarını verdiği temel ve klinik araştırmalarında bir eşgüdüm içinde yürütüldüğü bilim yuvasının başkanlığını Ord. Prof. Akil Muhtar'dan sonra büyük bir başarı ile sürdüren merhum hocam Ord. Prof. Dr. Sedat Tavat ve hocam Prof. Dr. Alaeddin Akçasu, Prof. Garan'ın en yakın çalışma arkadaşları olarak evrensel bilime önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu satırların yazarı işte bu önemli ekibin içinde yetişmiş bilimde titizliği, dürüstlüğü ve bilimsel araştırmaların yüceliğini onlardan öğrenmiştir. Onun bu çok önemli çalışmaları Almanya'da ünlü Springer-Verlag basımının yayımları arasında olan ve farmakoloji bilim dalının en büyük bilgi hazinesi sayılan Hand Book of Experimental Pharmacology serisinde ve Prof. Mauricio Rocha e Silva gibi farmakolojinin dev adlarının kitaplarında ve daha pek çok uluslararası yayınlarda görülmektedir. Asistanlık yıllarına rastlayan yayımlarında henüz soy adı uygulanması olmadığı için uluslararası bilimsel makalelerinde onun adını Reşat Sami olarak görmekteyiz.

Prof. Garan bilimsel çalışmalarında titiz bir laboratuvarcı ve klinikçiydi. Ülkemizin en yetkil kalp hastalıkları uzmanı idi. Kalp fizyolojisi ve patolojisini onun kadar kapsamlı tanıyan bir başka hekim tanımıyorum. Zira yaşamının uzun yıllarını bu alanda deneysel çalışmalarda geçirmiş ve sonra klinik uygulamalara atılmıştır. Asistanlık yıllarındaki olanaklar yeterli olsaydı da onun yaşamını bir kamera ile tespit edip bu filmi yetişmekte olan genç kuşaklara defaatça göstermek son kitaplardan hiçbir zaman öğrenilemeyecek yararlı bir eğitim olurdu. TÜBİTAK'ın kurucuları arasında yer almıştır. Uzun yıllar bu kurumda Bilim Kurulu ve Tıp Grubu üyesi olarak hizmet vermiştir. TÜBİTAK, Prof. Garan'ı Türk tıbbına yaptığı üstün hizmetleri nedeniyle hizmet ödülü ile onurlandırmıştır. Hocam Prof. Garan hangi meslek dalında olursa olsun gelişmenin ve uygar ülkeler düzeyine erişmenin tek yolunun temel bilimsel araştırmaların geçtiğini bizlere bıkmadan usanmadan her zaman hatırlatan yeri doldurulmaz seçkin bir araştırmacıydı. Araştırma sonuçları yayım aşamasına geldiğinde ne kadar titiz olduğunu çok iyi bilirim. Almanca, Fransızca ve İngilizce dillerini ana dili Türkçe kadar iyi bilirdi. Bu dillerin hangisiyle yazacak olsa bir makaleyi defaatça incelemeyen geçirmek onu bizlere bıraktığı en önemli mirasıydı. Makalelerde bizlerin gözünden kaçan bazı önemli noktaları gayet kolaylıkla bulur ve gerekli uyarıları yapardı. Hocamın, bu uyarı ve titizliğini bilimsel araştırma verilerinin makale haline getirilmesinde yapılacak ufak hataların ilerde uluslararası düzeyde ne denli sorunlara yol açabileceğini sık sık görmekteyiz.

Geleneklerine bağlı, nazik, batı uygarlığını özümsemiş seçkin bir bilim adamı ve kelimenin tam anlamıyla bir İstanbul Efendisi idi Hocam Prof. Garan. 27 Mayıs 1960'den sonra üniversitemizden bir bakıma gereksiz olarak kapı dışarı edilmiş 147 öğretim üyesinin tekrar dönmeleri için verdiği uğraşısı ülkemizde pek az kimse bilir. Kendisi bunların dışında olmasına rağmen bu onurlu uğraşısı sonuna kadar sürdürmüş ve sonunda başarıyla sonuçlanmıştır. Çünkü hocam inandığı konuda son derece duyarlı bir yapıya sahipti. Uğraşısını herhangi bir gösterişe şapmadan yürütür ve mutlaka başarı ile sonuçlandırirdi. Özel yaşamında en büyük hobisi klasik batı musikisiydi. Dış ülkelere gittiğinde ona getirilecek en önemli hediye yeni bir orkestra şefinin yönettiği bir klasik senfonik müzik parçası olurdu. Çok zengin bir koleksiyonu olduğunu bilmemize rağmen bundan yine de memnun olacağına inanırdık. Nitekim merhum Cemal Reşit Rey, Nadir Nadi ve daha adını anımsamadığım bir çok klasik müzik düşkünü ile haftada bir gün özel toplantılar yaptığını anımsanım.

Büyük bir bilim adamı, seçkin bir Türk aydını Prof. Reşat Garan da aramızdan ayrıldı. Yaşamın değişmez kuralları elbette uygulanacaktır. Ne var ki Reşat Hoca bizim nazarımda ölmemiştir. Türk farmakologlarının her zaman izinden yürüyecekleri, eserlerini gelecek kuşaklara aktaracakları ve seçkin kişiliğini her zaman örnek alacakları bir lider olarak aramızda daima yaşayacaktır.

* Prof. Dr. A. Ü. Tıp Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalı Başkanı.